

Gamle træer under nedbrud

Skoven og gamle træer

Netop fordi skoven har haft kirken, kronen og kommunen som ejere i århundreder, har vi stor viden om skoven, da disse instanser hver især havde en administration, hvor skriftlig dokumentation var nødvendig. Mange af disse dokumenter findes den dag i dag.

Under svenskekrigene i 1650-erne blev skoven meget træfattig, fordi der skulle bruges

træ til bygning af forsvarsværker m.v. En optælling viste efterfølgende, at der i krigens år blev fjernet 2050 store bøgetræer og 190 store egetræer. Skoven blev først bragt på fode igen i begyndelsen af 1700-tallet, hvor nye træer blev plantet i de mange lysninger.

I dag rummer skoven kun ganske få rigtig gamle træer. På kortet i folderen er med et X markeret, hvor de største og nok ældste træer står. Der er flest gamle ege, der kan opnå en alder på langt over 300 år.

Skoven er fredet

Hele Kattinge Vig-området blev fredet i 1980 bl.a. på grund af områdets skønhed og de mange sjældne planter. Området bruges til studier og undervisning, men dets største værdi er som udflugtsmål for befolkningen i Roskilde, som kun ligger få kilometer herfra.

Nye skove plantes

Folketinget besluttede i 1989, at landets skovareal skal fordobles i løbet af de kommende 80-100 år. Det har Roskilde by nydt godt af, Hyrdehøj Skov blev påbegyndt i 1991, siden kom Himmelev- og Guldudsyse Skovene til, og udgør i dag sammen med Boserup Skov en "grøn ring" omkring Roskilde.

Skjoldungelandet og Naturstyrelsen samarbejder

Den danske befolkning øger i disse år deres brug af naturen. Brugen af skoven og ønskerne hertil er i stadig forandring, men nye ønsker vejes op mod generne for naturen og skovens andre gæster.

Naturstyrelsen har samarbejdet med landskabsprojekt Skjoldungelandet om ikke mindre end 7 publikumsprojekter i Boserup Skov: stille-skov, genskabelsen af Dyremosen, trafiksanering, formidling af stævnings-skoven, renovering af Slusehuset ved Kattingeværk, samt handicapsti fra Slusehuset til fjorden. Projekterne i Boserup Skov er finansieret af Arbejds-markedets Feriefond og Naturstyrelsen.

Skjoldungestierne - vandrestier på naturens præmisser

Skjoldungestierne binder med deres net af markerede vandreruter Skjoldungelandet sammen. Fra Roskilde bymidte er det muligt at vandre til både Lejre og Hvalsø via Boserup Skov, Rørmosen og Gl. Lejre. Dele af stierne kan i perioder være vanskelige eller umulige at benytte som følge af høj vandstand - f.eks. gennem Rørmosen. Skjoldungestien går gennem et af oldtidens og middelalderens vigtigste landskabsstrøg med flot og varieret natur hele vejen. Stierne er markeret i terrænet med hhv. pæle med grønne piktogrammer eller hvid-grønne pletter på træerne.

På Skjoldungelandets hjemmeside finder du bl.a. information om Skjoldungestiens ruteforløb, områdets righoldige historie og seværdigheder. Folderen over stien fås på turistbureauet, museer, biblioteker og besøgssteder.

Velkommen Boserup Skov

"Den berømte Boserup Skov, hvor anemoner blomstrer tidligere og skønnere end noget andet sted i Danmark"

Citat af Gustav Wied: Knagsted 1902

Gustav Wied boede fra 1898 og til sin død i 1914 i Roskilde, og det er sandsynligt, at han både kendte og jævnligt kom i skoven - som mange andre borgere fra Roskilde.

At anemonerne blomstrer tidligere her end noget andet sted i Danmark er en tilsnigelse, men det er korrekt, at den beskyttede beliggenhed i bunden af Roskilde Fjord gør, at skovbunden meget tidligt på foråret dækkes af lærkesporer og anemoner. Alle de tre danske anemonearter vokser i skoven: Hvid, gul og blå anemone.

Praktiske oplysninger

Skoven er kun lidt kuperet, og derfor meget kørestolsvenlig.

Bus nr. 207 kører fra Roskilde Station og har stoppested ved Skovly og ved Skolerne i Boserup.

I folderen vises tillige markerede gå- og cykelruter, der har forbindelse til skoven.

Folderen er udarbejdet af Naturstyrelsen i samarbejde med landskabsprojekt Skjoldungelandet, der er et netværkssamarbejde mellem myndigheder, museer, foreninger og lodsejere - se www.skjoldungelandet.dk.

Boserup Skov administreres af Naturstyrelsen, Vestsjælland. Find flere oplysninger på www.nst.dk.

 Skjoldungelandet

● Boserup Skov

Vandreture nr. 105

Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder, som bl.a. fås på biblioteker og turistbureauer eller hentes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

www.nst.dk • Tlf: 7254 3000

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Boserup Skov

Skovpavillonen i Boserup Skov fra fugkeskydningstavle, 1941

11. Forsvunden skovpavillon

Der var engang, hvor årets største familieudflugt var skovturen til den nyudsprungne bøgeskov eller den årlige pinseskovtur.

Derfor blev der i 2. halvdel af 1800-tallet bygget traktørsteder eller skovpavilloner i hele landet. Pavillonerne var målet for disse skovture, men tillige ungdommens mødested til lørdagsbal. Mangen et ægteskab og mangel en ny borger er blevet undfanget her i det grønne.

Skovpavillonen i Boserup Skov lå netop her, tæt på alfarvej og tæt på Roskilde. Den blev bygget i 1849 og nedrevet i 1941.

12. Rørmosen er en skov

Boserup Skov var i stenalderen nærmest en ø. Roskilde Fjord strakte en arm ind øst for Boserup Skov og Rørmosen er rester af denne fjordarm. Området har været drænet og opdyrket, men er i dag urørt skov bevokset med birk, el, ask og eg - træarter, der alle kan vokse på fugtig bund, og som endda kan tåle at stå med rødderne i blankt vand i kortere tid.

13. Midgårdssormen

Midgårdssormen er en "balancesti" lavet af træstammer og andre naturmaterialer - kun hævet lidt over jorden, for at gøre faldhøjden så lille som mulig, hvis man mister fodfæstet.

Som en anden orm snor Midgårdssormen sig omkring skovstien 300 meter gennem skoven - fra parkeringspladsen nordpå mod Kattinge Vig. Balancestien udfordrer brugerens balance og smidighed - enten man er lille eller stor.

Børnehaven på Midgårdssormen

14. Kattingesøerne

Kattingesøerne var engang den inderste arm af Kattinge Vig. I 1300-tallet blev en dæmning bygget over fjordarmen og søerne blev dannet. I 1754 blev anlagt et sluseudløb og en vandmølle, kaldet Kattingeværk. Kattingeværk var i kommerciel drift indtil 1910, senest som cellulosefabrik.

Bygningerne har efterfølgende været en del af Sct. Hans Hospital, huset sygehem for alkoholikere, været sanatorium og rummer i dag udflytterbørnehaven og Natur- og aktivitetscenter for Københavns Kommune, der fortsat ejer stedet.

Mange ænder yngler og raster ved søerne. Især om efteråret kan du opleve store flokke af troldænder, samt stære i tusindvis, der overnatter i søernes rørskove.

For blot 30 år siden blev der ved Slusehuset opfisket store mængder blyantsstore sætteål på vej ind i Kattinge Sø. I de allerbedste år op til 5 tons, hvilket svarer til ½ million ål. Sætteålene blev hurtigt herefter udsat i søer, hvor den naturlige opgang af åleyngel svigtede f.eks. i Furesøen. For 20 år siden fik de små ål sygdomme, og opfiskningen ophørte.

300 m vest for Slusehuset ligger borgbanken til Nebbe Slot - se mere herom på skiltet på stedet.

Sætteål

Foto: www.fiskepleje.dk

15. Slusehus og vandets kræfter

Fra Slusehuset styres vandstanden i Kattinge Sø og højere op i Kornerup Å-systemet. På stedet har der siden middelalderen ligget bygninger, hvor vandets kræfter er udnyttet kommercielt. Først blev vandet udnyttet som drivkraft til kornmøller, herefter industrielt til en valkemølle (tøjfremstilling) og senere til elektricitetsfrembringelse i forbindelse med cellulosefabrikken ved Kattingeværk.

I dag er huset renoveret og bruges som formidlingshus.

16. Slusehusstien - kørestolsadgang ud til fjorden

Rampen fra den asfalterede holdeplads ved Slusehuset muliggør, at kørestolsbrugere kan komme ud til fjorden og herfra observere fuglelivet og det betagende fjordlandskab. Vær opmærksom på, at rampen er høj i forhold til det omkringliggende terræn!

Generelt om Boserup Skov

Boserup Skov er en frodig og produktiv løvskov. Bøgen er det mest dominerende træ i skoven, men på sigt vil æren, (ahorn), overtage denne rolle. I øvrigt vokser alle de mest almindelige skovtræarter i skoven, og skoven opleves derfor meget varieret og er levested for et stort og forskelligartet dyre- og fugleliv.

Hvide, gule og blå anemoner i skovbunden. Foto: Allan Hansen

Boserup Skov er i dag 224 ha stor. Tidligere var skoven mindre, idet Boserupgård dengang fungerede som skovfogedbolig med tilhørende landbrug og marker inde i skoven. Disse marker er nu tilplantet.

Historie

I middelalderen hørte næsset mellem Kattingesøerne og Roskilde Fjord under godset Bidstrupgård, der ejedes af Roskildebispen. Ruinrester af bispeborgen kan stadig ses midt i det område, hvor Sct. Hans Hospital nu ligger. Ved reformationen kom godset under kronen.

Kongens gave til byen København

I 1661 - kort efter svenskekrigenes ophør - gav Frederik III godset til Københavns By for at opmuntre borgerne til at fortsætte "i saadan deris underdanigste och scyldigste Troeskab och tapper Modighed", som de havde udvist i forbindelse med forsvaret af København under svenskernes storm den 10. og 11. februar 1659.

Gaven var også fuld indfrielse af kongens gæld til kommunen. I gaven indgik ud over Boserup Skov tillige store landbrugsarealer omkring skoven, samt en række skove og enkelte landbrugsarealer ved Hvalsø mellem Roskilde og Ringsted.

Skovene tilhørte Københavns Kommune indtil 1995, hvor de blev solgt til staten, og herefter administreret af Naturstyrelsen.

Plan i skovdriften

I 1801 fik Boserup Skov sin første plan for, hvordan skoven skulle drives, så der fremover hvert år kunne udtages en given mængde træ fra skoven. Træmanglen var enorm over hele landet, og der var derfor et stort behov for at udvikle et skovbrug, der vedvarende kunne forsyne landet med den størst mulige mængde træ. Driftplanerne blev et moderne redskab til at forvalte de danske skove.

Hundeskov

En hundeskov er et afgrænset skovområde, hvor det er tilladt at lufte sin hund uden snor. Det er naturligvis et krav, at hunden følges af en ledsager, som har fuld kontrol over hunden. At hunden er under fuld kontrol betyder, at ledsageren har tæt kontakt til hunden, og at hunden ikke generer andre skovgæster, hunde eller det vilde dyreliv - herunder ved at virke truende eller løbe efter dyr eller mennesker. Er du i tvivl om din hunds lydighed, skal den også holdes i snor i en hundeskov. Som en service overfor hundeejeren er denne hundeskov på alle fire sider markeret med et lavt trådhegn i terrænet - se kortet, hvor hundeskovsarealet er angivet med rød skravering. Formålet med hegnet er - overfor hundeejeren - at markere udstrækningen af det areal, hvor hunden må færdes uden snor. En hundeskov er altså ikke et hundetæt eller vildttæt skovstykke. Også inde i Hundeskoven færdes hunden på ejerens fulde ansvar. I den øvrige del af skoven skal hunden holdes i snor. Du og din hund ønskes god tur!

Signaturforklaring			
—	Offentlig vej	P	Parkering
—	Skovvej / Markvej	👤	Bålplads (Husk brænde)
---	Sti	👤	Shelters (2 typer: må benyttes med/uden tilladelse)
—	Dige	👤	Fugletårn
—	Bred å	👤	Bord-Bænke
—	Bæk/grøft	👤	Golfbane
—	Løvskov	👤	Gravhøj
—	Nåleskov	👤	Statsejet ejendom
—	Mose / Eng	👤	Privat ejendom
—	Have	👤	Skovens største træer
—	Omkringliggende arealer	✕	Vandrerrute
—	Sø / Fjord	✕	Skjoldungesti
—	Skov, privatejet	✕	Fjernvandrerrute E6
—	Stævningsskov	✕	Fjordstien og
—	Urørt skov	✕	Cykelrute 88
—	Græsningsskov	✕	Slusehussti (Handicapagnet)
—	Stilleskov - 34ha	✕	
—	Hundeskov	✕	

⚠️ TÆNK på brandfaren
VÆRN om skoven og dens værdier
KAST IKKE affald i skoven

1. Stævningsskov med "udstilling" - se skilt på stedet

Dette mærkelige skovstykke er en stævningsskov. I en stævningsskov fældes alle træer på arealet med års mellemrum, og det enkelte træ får derfor mange tynde stammer i stedet for én tyk. Stævningsskoven var tidligere knyttet til det selvforsynende landbrug, idet grene og stammer blev brugt til redskaber, bygningstømmer, brænde, risgærder mv. Intet var for småt til at kunne udnyttes. Grene med blade blev f.eks. tørret og brugt til vinterfoder til gårdens dyr.

Flyvende havørn
Foto: Axel Mortensen

derfor, i tilfælde af angreb udefra, haft behov for at kunne søge tilflugt og beskyttelse inde bag Boserups palisader og vandfyldte voldgrave. Anlægget har været beskedent, i hvert fald er arealet indenfor randvolden kun 2.000 m² stort.

3. Fægdyden - også kaldet strædet

Den nedlagte landsby Boserup lå hvor Boserupgård nu ligger. Landsbyens dyrehold var på græs på overdrevet i sommerhalvåret. Overdrevet lå ud mod Kattinge Vig, og en vogterpige eller vogterdreng passede den enkelte gårds dyr. Overdrevet var landsbyens fælles græsareal, og kreaturer, heste, får og øvrige dyr blev drevet herud morgen og hjem aften. For at beskytte landsbyens frugthaver, kålgårde og ikke mindst de dyrkede marker mod dyrene, "indhegnede" landsbyens beboere fægdyden - dvs. den vej, som dyrene gik ad hver dag. De 2 jorddiger kan stadig erkendes, selv om de i dag er sunket noget sammen. På gamle kort benævnes fægdyden "strædet".

4. Genskabelse af Dyremose - en lysåben eng

Alle træerne i mosen er fjernet i vinteren 2011-2012 for at lysne den lukkede og frodige skov op, og genskabe det lange indsyn og udsyn, så man ser skoven på afstand. Afvandingen af mosen er ophørt for også at genskabe et vigtigt levested for skovens dyr, herunder især sommerfugle og insekter. Vi forventer ikke, at "Dyremose" bliver en permanent vandfyldt sø, men en mere eller mindre

våd mose. Målet er, at mosen igen ad åre bliver en lysåben blomstereng med spredt vidjekrat og hvor rå- og dåvildtets fouragering forhindrer arealet i at springe i skov igen.

5. Boserupgård Naturcenter

Naturcentret drives af Roskilde kommune, der har indgået aftale med Naturstyrelsen om brugen af bygningerne og skoven. Til at servicere centrets brugere og forberede deres besøg er etableret en Skovhjelperordning. Det er voksne udviklingshæmmede, der her prøver kræfter med praktiske opgaver. Skovhjelperordningen er en vigtig forudsætning for centrets drift.

3 glade skovhjælpere

6. Køkkenmøddinger langs kystskrænten

Overalt i kystskrænterne langs Kattinge Vig findes køkkenmøddinger, der er upågtede fortidsminder fra jægerstenalderen. Der er registreret 6 køkkenmøddinger, der ses som større eller mindre "hvide pletter" i kystskrænterne. De består af måltidsrester af østers- og blåmuslingeskaller, fiskeben og tomme havsneglehuse, samt af flinteafslag fra redskabsbearbejdning. Køkkenmøddingerne er bevis på tidlig bosætning her i de beskyttede vige og er i dag beskyttet og må hverken udgraves eller på anden måde ødelægges. Men kigge og undres må du hjertens gerne.

Ringøen
Foto: Ole Malling

7. Ringøen er fuglenes ø

Fra Lerskrænten er der udsigt til Ringøen, hvor der yngler svaner, måger, terner, ænder og vadefugle i stort antal. Fuglene er her i fred for ræve og andre rovdyr. For også at give fuglene ro for os mennesker, er det ikke tilladt at gå i land på øen i fuglenes yngletid. Øen er ringformet, og der er ikke klarhed over, hvordan den er dannet. Skoven bagved Ringøen er den privatejede Bognæs Skov, hvor fiskehejrer og skarver har ynglekoloni.

nier. Også Havørnen yngler her og den ses ofte fiskende i eller jagende ved Kattinge Vig. Du er ikke i tvivl om, at det er en havørn, når du ser den i luften - det er en enorm fugl med et vingefang på over 2 meter. Ornitologer kalder da også fuglen "Den flyvende dør".

8. Lerskrænten - et publikumssted

Lerskrænten er skovens mest besøgte opholdssted for publikum. Her er borde og bænke, samt grill- og bålsteder til fri afbenyttelse. Brænde eller grillkul bør medbringes hjemmefra, men det er tilladt at opsamle egnet brænde fra skovbunden. Stedet kan ikke forudbestilles. Af kortet fremgår hvor skovens øvrige faciliteter til brug for publikum findes.

9. Tidligere anløbsbro - nu shelterplads

Forhen anløb dampskibfærden fra Roskilde stedet på dets rute rundt i Roskilde Fjord. Landgangsbroen for rutebåden lå tæt herved og bragte skovgæsterne sikkert i land. I dag er her en større shelterplads, forbeholdt skoler og andre organiserede brugere.

Dampskibsbroen i Boserup Skov
Foto: Kristian Hude, 1904

10. Stilleskov - hvad er nu det? Se skilt på stedet

I den østlige del af Boserup Skov er 15% udlagt som stilleskov. Her, hvor der er flest dyr, er skoven forbeholdt dyrene og den stille skovgæst. For at alle kan få glæde af den voksende hjortebestand er det vigtigt, at dyrene har områder, hvor de kan finde skjul og ro. Skovdriften og den organiserede brug af skoven er derfor begrænset, ligesom du bedes gå stille og kun føre dæmpet samtale. Så er chancen for at se dådyr eller rådyr størst, og alle besøgende får mulighed for at nyde skovens ro. Her, som overalt udenfor hundeskoven, skal hunden føres i snor. De store sten er udlagt som bord- og siddesten, og træerne er stammet op, så du kan se længere ind i stilleskoven. God fornøjelse.